

VABARIIGI VALITSUS

ISTUNGI PROTOKOLL
Tallinn, Stenbocki maja

. märts 2026. a nr

Päevakorrapunkt nr ...

Eesti seisukohad Euroopa Liidu sõjalise liikuvuse määruse eelnõu kohta

1. Kiita heaks järgmised kaitseministri esitatud seisukohad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse, millega kehtestatakse meetmete raamistik, et hõlbustada kaitseotstarbelise varustuse, sõjaliste kaupade ja sõjaväelaste transporti liidus, eelnõu (COM(2025) 847 final) kohta:
 - 1.1 Riigi sõjalise kaitse vajadustest lähtudes toetab Eesti Euroopa Liidu sõjalise liikuvuse määruse eelnõu peamist eesmärki lihtsustada sõjalistel eesmärkidel varustuse, kaupade ja personali transporti, minimeerides selle mõju tsiviiltranspordile. Seetõttu toetab Eesti samme, mis aitavad järk-järgult välja kujundada niinimetatud kolmemõõtmelist sõjalise Schengeni ala, hõlmates regulatsioone, taristut ja võimeid. Eesti toetab ka tõhusamaid kahesuguse kasutusega ühendusi Euroopa Liidu kandidaatriikidega, eelkõige Ukraina ja Moldovaga.
 - 1.2 Eesti leiab, et sõjalise liikuvuse edendamiseks tuleb aluseks võtta Euroopa Liidus juba loodud ning käimasolevad sõjalise liikuvuse parandamise ja lihtsustamise tegevused – näiteks tuleks juba Euroopa Liidu üleselt harmoneeritud piiriületuse vormid võtta praktikas kasutusse ning jõustada õiguslikult siduvalt. Peame vajalikuks, et maa-, mere- ja õhudomeenide vormid jääksid eraldiseisvaks. Euroopa Liidu sõjalise liikuvuse lubade andmise protsessid ja lubade vormid peavad selgelt olema kooskõlas NATO sõjalise liikuvuse protsesside ja vormidega.
 - 1.3 Eesti toetab vastuvõtva riigi alaliste sõjalise liikuvuse lubade menetlusaja (loa taotluse esitamisest piiri ületamiseni) lühendamist kolmele tööpäevale. Ajutiste lubade taotluste menetlustähtaeg peab olema minimaalselt samuti kolm tööpäeva (või 120 tundi), et kindlustada vastuvõtva riigi toetuse tagamine.
 - 1.4 Eesti toetab sõjalise liikuvuse lubade taotlemise ja menetlemise digitaalse süsteemi Euroopa Liidu ülest kasutuselevõttu, mis on ühtlasi küberturvaline, hukukindel ja suveräänne. Oluline on, et süsteem võimaldab menetleda nii sõjalise liikuvuse piiriületusvorme kui ka tollivorme. Eesti jaoks on oluline, et digitaalne süsteem arvestaks vajadusega menetleda nii Euroopa Liidu kui ka NATO vormi 302, oleks avatud kasutuseks ka Euroopa Liitu mittekuuluvatele NATO liitlastele ja ühilduks asjakohaste NATO süsteemidega. Eesti teeb ettepaneku Euroopa Kaitsefondi raames arendatud lahenduse *Secure Digitalisation of Military Mobility Systems* kasutuselevõtuks ja võimekuste edasiarenduseks.

- 1.5 Eesti toetab piiriülese sõjalise transpordi hädaolukorraraamistiku ehk Euroopa sõjalise liikuvuse tõhustatud reageerimissüsteemi (EMERS) loomist eeldusel, et selle rakendamine, protseduurid ja tekkivad kohustused on selged ja realistlikud. Eesti ei saa toetada automaatse sõjalise liikuvuse lubade väljastamise kohustuse seadmist, kuna selline otsus on liikmesriikide ainupädevuses. On oluline, et kriisis olevale riigile jääks õigus prioriseerida eelisjuurdepääsu sõjalisele transpordile, samal ajal arvestades elutähtsate teenuste ja kaupade liikumise vajadusega. Samuti on oluline, et EMERS-i loomisel arvestataks NATO kriisireageerimise meetmetega, et vältida dubleerimist ja vastuolulisi nõudeid. EMERS-i rakendamisel on oluline arvestada ka olemasolevaid kahe- ja mitmepoolseid kokkuleppeid.
- 1.6 Eesti peab oluliseks, et EMERS-i rakendamisel jääks liikmesriikidele võimalus luua hüvitismehhanism EMERS-i aktiveerimisest mõjutatud transpordikasutajatele kahjude hüvitamiseks. Seejuures on oluline, et hüvitamise otsus ja hüvitise suurus oleks liikmesriigi otsustada juhtumipõhiselt, näiteks arvestades pikaajalise ja olulise mõju korral avalikust huvist tulenevat riivet majandustegevuse kestlikkuse tagamiseks. Samas peame otstarbekaks liikmesriikide poolse võimaliku hüvitamise peamised lähtekohad Euroopa Liidu tasemel läbi rääkida, et vältida katteta ootuste tekitamist.
- 1.7 Eesti jaoks on oluline, et sõjalise liikuvuse koridoride kahesuguse kasutusega raudteelõikude ajakohastamisel ei kaasneks liikmesriikidele kohustust ümberehituseks Euroopa standardsele nominaalsele rööpmelaiusele ega seataks rahastuspiiranguid olemasoleva 1520 mm raudtee parendustegevustele. Euroopa Liidu toetuse kasutamine raudteetaristu arendamiseks ei tohiks olla piiratud üksnes 1435 mm raudteetaristuga. Lisaks peame oluliseks kahese kasutusega taristu käsitlemist tervikuna, pöörates seejuures tähelepanu ka raudteede ja maanteed taristu- ning masinapargi olukorrale, mis mõjutab oluliselt sõjalist liikuvust.
- 1.8 Eesti toetab riikide ja Euroopa Komisjoni vahel info jagamist transporditaristu arendusvajaduste ning piiriülese liikumise, sealhulgas vastuvõtva riigi toetuse planeerimiseks oluliste andmete kohta, arvestades seejuures andmekaitse ja muude asjakohaste piirangutega. Peame vajalikuks näha määruises ette, et kriitilise taristu kohta käiva info puhul on võimalik vältida sama info korduvat esitamist. Eesti ei toeta kogu kriitilise taristuga seotud info jagamist, arvestades info tundlikkust.
- 1.9 Eesti ei toeta Euroopa Komisjonile ligipääsu andmist liikmesriikide sõjalises transpordis potentsiaalselt kasutatavate sõidukite registritele ja ülevaadetele. Liikmesriikide põhiselt peab selline ligipääs ja teadmine olemas olema liikmesriikide kaitsevõrgedel.
- 1.10 Eesti teeb ettepaneku luua sõjalise liikuvuse kriitilise taristu kaitseks ühtsed kriteeriumid ja nende järgimise kontrollmehhanismid. Ühtsete kriteeriumide kehtestamisel on oluline arvestada piirkondlike eripäradega.
- 1.11 Eesti hinnangul peab sõjalise liikuvuse solidaarsusreserviga edasiliikumiseks Euroopa Komisjon esmalt tegema põhjaliku analüüsi, sealhulgas lünkadest, mida reserv kataks, ja sellega seotud kuludest. Reserviga liitumine peaks olema vabatahtlik ja jätma liikmesriikidele suveräänsuse riigikaitse võimete kasutamisel. Solidaarsusreservi võimalik loomine ja kasutamine peab olema kooskõlas NATO sõjalise liikuvusega seotud meetmetega ning neid mitte dubleerima.
- 1.12 Eesti toetab Euroopa Komisjoni ettepanekut luua sõjalise liikuvuse transporditöörühm tingimusel, et sellel on nõustav funktsioon ning välditakse NATO-s ja Euroopa Liidus olemasolevate lahenduste dubleerimist. Oluline on, et sõjalise liikuvuse riikliku koordinaatori pädevusala oleks selgelt piiritletud ning tal oleks koordineeriv funktsioon.

- 1.13 Eesti toetab sõjalise liikuvuse õppuste ja harjutuste korraldamist, et tuvastada täiendavaid parendusvajadusi. Leiame, et sõjalise liikuvuse õppused peavad olema integreeritud riigisiseste ja rahvusvaheliste (näiteks NATO) õppustega. Peame oluliseks, et õppustel osalemine jääks liikmesriikide kaitsevägele ja sõjalise transporditaristu haldajatele vabatahtlikuks. Samuti peame oluliseks, et õppused oleksid avatud osalemiseks samameelsetele partneritele, eelkõige NATO liitlastele.
2. Eesti esindajatel Euroopa Liidu Nõukogu eri tasanditel väljendada ülaltoodud seisukohti.
3. Kaitseministeeriumil teha punktis 1 nimetatud seisukohad teatavaks huvirühmadele, kes olid kaasatud seisukohtade kujundamisesse. Riigikantseilil esitada punktis 1 nimetatud määruse eelnõu ja seisukohad Riigikogu juhatusel ning teha seisukohad teatavaks Eestist valitud Euroopa Parlamendi liikmetele ning Eestist nimetatud Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja Regioonide Komitee liikmetele.

Kristen Michal
Peaminister

Keit Kasemets
Riigisekretär